

Open Schools Journal for Open Science

Vol 3, No 6 (2020)

Μελετώντας τις οικουμενικές αξίες μεταξύ εφήβων με τη βοήθεια της στατιστικής. Ένα παράδειγμα συνεργατικής μάθησης στο γυμνάσιο

Φώτης Καλύβας, Παυλίνα Ολντάσι, Ουρανία Σκανδάλου, Δημήτρης Φουσέκης, Χρήστος Μουρατίδης, Παντελεήμων Χιονίδης

doi: [10.12681/osj.24308](https://doi.org/10.12681/osj.24308)

Copyright © 2020, Φώτης Καλύβας, Παυλίνα Ολντάσι, Ουρανία Σκανδάλου, Δημήτρης Φουσέκης, Χρήστος Μουρατίδης, Παντελεήμων Χιονίδης

This work is licensed under a [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

To cite this article:

Καλύβας Φ., Ολντάσι Π., Σκανδάλου Ο., Φουσέκης Δ., Μουρατίδης Χ., & Χιονίδης Π. (2020). Μελετώντας τις οικουμενικές αξίες μεταξύ εφήβων με τη βοήθεια της στατιστικής. Ένα παράδειγμα συνεργατικής μάθησης στο γυμνάσιο. *Open Schools Journal for Open Science*, 3(6). <https://doi.org/10.12681/osj.24308>

Μελετώντας τις οικουμενικές αξίες μεταξύ εφήβων με τη βοήθεια της στατιστικής. Ένα παράδειγμα συνεργατικής μάθησης στο γυμνάσιο

Φώτης Καλύβας¹, Παυλίνα Ολντάσι¹, Ουρανία Σκανδάλου¹, Δημήτρης Φουσέκης¹, Χρήστος Μουρατίδης²,
Παντελεήμων Χιονίδης³

¹ Πειραματικό Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων, Αθήνα, Ελλάδα

² Μαθηματικός, Πειραματικό Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων

³ Φιλολόγος, Πειραματικό Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο ρόλος του σχολείου στην ανάδειξη των «οικουμενικών αξιών» και της έννοιας του «ενεργού πολίτη» είναι κρίσιμος. Αυτή η πρόταση οδηγεί τους μαθητές στον αναστοχασμό για τα θέματα του εθελοντισμού, της κοινωνικής προσφοράς, του συλλογικού και του ατομικού συμφέροντος μέσα από τα μαθήματα της Γλωσσικής Διδασκαλίας και των Μαθηματικών.

Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές της γ' γυμνασίου εργάζονται ομαδικά δημιουργώντας ένα ερωτηματολόγιο που θα αξιοποιηθεί σε ένα κοινωνικό πείραμα μεταξύ των συμμαθητών τους. Το ερωτηματολόγιο στηρίζεται στη λογική της προσφοράς χρημάτων και εθελοντικής εργασίας σε σκοπούς που οι ερωτώμενοι θα επιλέξουν. Αφού αυτό συμπληρωθεί από τους μαθητές και των τριών τάξεων του σχολείου, παραδίδεται στους μαθητές της β' γυμνασίου. Εκείνοι, με βάση

τις αρχές της στατιστικής επιστήμης που έχουν γνωρίσει στα Μαθηματικά, επεξεργάζονται τα ερωτηματολόγια και συγκροτούν πίνακες, γραφικά κλπ, τα οποία αποτυπώνουν τα αποτελέσματα της έρευνας. Τα στατιστικά δεδομένα επιστρέφουν στους μαθητές της γ' τάξης που εκπονούν την τελική έκθεση.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ

Γλώσσα, Μαθηματικά, συνεργατική μάθηση, οικουμενικές αξίες

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η διαθεματικότητα και η εκπόνηση συνεργατικών δράσεων συνιστούν δύο από τους πυλώνες του επαγγελλόμενου «Νέου Σχολείου». Η «υπέρβαση της παραδοσιακής διάκρισης των σημερινών μαθημάτων – γνωστικών αντικειμένων και της οργάνωσης της σχολικής γνώσης» επιβάλλεται από την αναντιστοιχία ανάμεσα στην πραγματικότητα που «είναι ένα σύνθετο όλο» και στη διάκριση των διδακτικών αντικείμενων στους «μονοθεματικούς κλάδους της γνώσης» (Αγγελάκος, 2004, Φουντοπούλου, 2011). Επιβάλλεται, επίσης, και από τη διαπίστωση ότι η διαθεματική εξέταση εννοιών και φαινομένων ενεργοποιεί την κριτική σκέψη των μαθητών. Από την άλλη, οι όροι «συνεργατική μάθηση» και «συνεργατική διδασκαλία» παραπέμπουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων της διδακτικής πράξης «από κοινού». Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες, πάνω σε ένα «πρόβλημα», υπό συνθήκες που ανταποκρίνονται σε συγκεκριμένα κριτήρια: οι ομάδες αποτελούνται από 3 – 4 μαθητές, είναι ανομοιογενείς ως προς το γνωστικό επίπεδο των μελών, έχουν συγκεκριμένους στόχους, επιτελούν ορισμένο έργο και αυτό- και ετερο- αξιολογούνται. Εκπαιδευτικοί, με κοινή ή διαφορετική επιστημονική προέλευση, επικοινωνούν και συνεργάζονται ανταλλάσσοντας καλές πρακτικές, κατανοώντας σφαιρικότερα τις μαθητικές ανάγκες και δυνατότητες, περιορίζοντας το πρόβλημα της επαγγελματικής εξουθένωσής τους.

Σε αυτήν την εισήγηση επιχειρείται να δοθεί ένα παράδειγμα δημιουργίας διδακτικού υλικού που στηρίζεται και αναδεικνύει τη διαθεματική και συνεργατική προσέγγιση της γνώσης στη

δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Πιο συγκεκριμένα, θα παρουσιαστεί ένα κοινωνικό πείραμα, από τη στιγμή της σύλληψής του στο πλαίσιο του μαθήματος της γλωσσικής διδασκαλίας γ' γυμνασίου και της εκτέλεσής του μέχρι τη στατιστική επεξεργασία των δεδομένων της έρευνας στα μαθηματικά και την εξαγωγή πορισμάτων με βάση αυτά. Η επιλογή του θέματος στηρίζεται σε δύο παραδοχές· η μελέτη της διάθεσης μαθητών και γονέων να προσφέρουν «χωρίς αντάλλαγμα», εθελοντικά, φωτίζει μία σειρά κοινωνικών διεργασιών στη σύγχρονη κοινωνία και προκαλεί το μαθητή μέσα από την ερευνητική μέθοδο που θα εφαρμόσει να ανακαλύψει στα σχολικά εγχειρίδια «στοιχεία σύγκρισης με το παρόν» (Κατσουλάκος, 2004).

Στη συνέχεια περιγράφονται αναλυτικά η αφορμή για την ανάληψη της δράσης, όπως δόθηκε στο μάθημα της Γλωσσικής Διδασκαλίας, η διαδικασία δημιουργίας του ερωτηματολογίου και διενέργειας της έρευνας, τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασίας των δεδομένων που συγκεντρώθηκαν και ο συγκριτικός σχολιασμός των πληροφοριών για μαθητές και γονείς.

Η ΑΦΕΤΗΡΙΑ: ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΙΚΗΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Η έκτη ενότητα του βιβλίου της Γλωσσικής Διδασκαλίας στην τρίτη τάξη του γυμνασίου αναφέρεται στη θεματική «Ενεργοί πολίτες για την υπεράσπιση οικουμενικών αξιών» (Κατσαρού κ.α., 2008α). Μετά από ένα εισαγωγικό κείμενο για το νεανικό ιδεαλισμό, οι μαθητές έρχονται σε επαφή με το θέμα της εθελοντικής προσφοράς και δράσης μέσα από την παρουσίαση μη κυβερνητικών οργανώσεων και της αποστολής τους σε όλον τον κόσμο. Το κεφάλαιο ολοκληρώνεται με την παραγωγή λόγου («Διαβάζω και γράφω»)· ένα από τα προτεινόμενα θέματα καλεί τους μαθητές να παρουσιάσουν σε ομάδες «μία περίπτωση ανθρώπινης αλληλεγγύης», την οποία θα εντοπίσουν στα βιβλία άλλων μαθημάτων, στο διαδίκτυο ή θα αντλήσουν «από [την] προσωπική εμπειρία» τους (Κατσαρού κ.α., 2008α).

Η ανάδειξη διαθεματικών εννοιών, όπως η οικουμενικότητα και η αλληλεξάρτηση, ορίζεται με σαφήνεια ανάμεσα στους σκοπούς της διδασκαλίας της ενότητας, όπως αυτοί αποτυπώνονται στις γενικές διδακτικές οδηγίες του Βιβλίου του Εκπαιδευτικού (Κατσαρού κ.α., 2006). Πιο συγκεκριμένα, μαζί με τη γενική επιδίωξη «να κατανοήσουν οι μαθητές το πλέγμα των σχέσεων

αλληλεξάρτησης που διαπερνά το σύγχρονο κόσμο» διατυπώνεται και η επιδίωξη όλοι, εκπαιδευτικοί, μαθητές και πολίτες, «να σταθούμε υπεύθυνα απέναντι στα ανθρώπινα προβλήματα σ' όποια γωνιά του πλανήτη κι αν εκδηλώνονται αυτά.» (Κατσαρού κ.α., 2006)

Για την επίτευξη αυτών των στόχων ο διδάσκων έκρινε αναγκαίο οι μαθητές και οι μαθήτριες του τμήματος Γ2 να προβληματιστούν για την πιθανή απόσταση του ιδεατού από το πραγματικό σε ό,τι αφορά το ζήτημα της αλληλεγγύης. Επιλέχθηκε, λοιπόν, από το Τετράδιο Εργασιών του μαθητή το «Κείμενο 1 Κοινωνικότητα... αγάπη και προσφορά». Πρόκειται για ένα απόσπασμα από το βιβλίο του Λέο Μπουσκάλια *Να ζεις, ν' αγαπάς και να μαθαίνεις*. Στο απόσπασμα του σχολικού εγχειριδίου περιγράφεται ένα κοινωνιολογικό πείραμα, το οποίο πραγματοποιήθηκε σε πανεπιστήμιο των ΗΠΑ, και έδινε τη δυνατότητα στους φοιτητές που συμμετείχαν να επιλέξουν ανάμεσα στους φτωχούς της Ινδίας, μια οικογένεια από το γκέτο της πόλης και το φωτοτυπικό του πανεπιστημίου για να κατευθύνουν τη χρηματική δωρεά τους. Προς μεγάλη έκπληξη του συγγραφέα, αλλά και των μαθητών στην τάξη, «το ογδόντα τοις εκατό των χρημάτων πήγαν στο φωτοαντιγραφικό μηχάνημα!» (Κατσαρού κ.α., 2008β).

Το κείμενο είχε μεγαλύτερη από την αναμενόμενη απήχηση στους μαθητές. Απαντώντας στο ερώτημα που ακολουθεί στο σχολικό βιβλίο – «Τι έδειξε το πείραμα που έγινε στο πανεπιστήμιο;» – πολλοί και πολλές αμφισβήτησαν το συμπέρασμα του συγγραφέα ότι «έχουμε πάψει να ενδιαφερόμαστε» (Κατσαρού κ.α., 2008β). Ο προβληματισμός τους εντοπίστηκε σε τρία σημεία: το απόσπασμα αναφέρεται στη δεκαετία του 1990, όταν το διαδίκτυο και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης δεν είχαν τη δύναμη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης που σήμερα τους αποδίδεται. Πρόκειται, εξάλλου, για δεδομένα που προέρχονται από την αμερικανική περίπτωση και από μία σχετικά περιορισμένη πληθυσμιακή ομάδα, τους φοιτητές ενός πανεπιστημίου. Τέλος, παρατηρήθηκε ότι και οι επιλογές θα μπορούσαν να είναι περισσότερες, όπως και τα χρήματα που διαχειριζόταν ο κάθε φοιτητής: αν δίνονταν σε αυτούς περισσότερα από δέκα σεντς, ίσως σκέφτονταν ότι θα ήταν χρήσιμα ακόμα και σε μία πολύ μακρινή χώρα. Με αφορμή αυτό το κείμενο ανατέθηκε στους μαθητές ως εργασία για το σπίτι η δεύτερη ερώτηση του βιβλίου – εσείς πού θα δίνατε τα χρήματά σας, αν συμμετείχατε στο ίδιο πείραμα, και γιατί;

Διαβάζοντας τις πολύ ενδιαφέρουσες απαντήσεις – κείμενα των μαθητών, αποκρυσταλλώθηκε στη σκέψη του διδάσκοντα η ιδέα να εμπλακούν οι μαθητές σε μία ανάλογη έρευνα πεδίου, τα αποτελέσματα της οποίας θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν ή να διαψεύσουν την αρχική τους αισιοδοξία για τη διάθεση προσφοράς και αλληλεγγύης των νέων ανθρώπων.

ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΤΟΥ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ, ΔΙΕΞΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για τη διαμόρφωση του ερωτηματολογίου της έρευνας αφιερώθηκαν δύο διδακτικές ώρες και εφαρμόστηκε η μέθοδος της ομαδικής εργασίας, αφού αυτή κρίνεται προσφορότερη «για την ανάπτυξη ικανοτήτων μάθησης και κοινωνικών δεξιοτήτων» (Χατζηδήμος, 2011). Καταρχάς, ο διδάσκων παρουσίασε στους μαθητές του Γ2 τμήματος την πρόταση καταγραφής των απόψεων των μαθητών του σχολείου μέσω ενός ερωτηματολογίου και τους ζήτησε να διατυπώσουν τις γενικές, κατευθυντήριες αρχές του. Οι μαθητές διατύπωσαν απόψεις που συνοψίζονταν σε πέντε παράμετρους. Στους ερωτώμενους θα έπρεπε να δοθούν πολλές και όχι μία ερωτήσεις. Το ερωτηματολόγιο θα είχε τη μορφή των ερωτήσεων πολλαπλής επιλογής, με ερωτήσεις που θα βρίσκονταν κοντά στην ελληνική πραγματικότητα και σε καταστάσεις οικείες σε εφήβους. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα θα «διαχειρίζονταν» σημαντικά χρηματικά ποσά, τα οποία θα «διέθετε» το σχολείο ή ο δήμος. Τέλος, θα έπρεπε τα υπόλοιπα τμήματα του σχολείου να μη γνωρίζουν για το κοινωνικό αυτό πείραμα, ώστε να απαντήσουν με τη μεγαλύτερη δυνατή ειλικρίνεια. Στην ίδια κατεύθυνση κινήθηκε και η απόφαση τα ερωτηματολόγια να συμπληρωθούν ανώνυμα από τους μαθητές.

Με βάση αυτές τις παραδοχές διαμορφώθηκαν τέσσερα ερωτήματα:

1. Οι μαθητικές κοινότητες και ο σύλλογος των καθηγητών αποφάσισαν κάθε τμήμα να δώσει το 50% του ταμείου του σε ένα από τα παρακάτω – να επιλέξεις αυτό που θέλεις περισσότερο:
2. Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού, στο πλαίσιο ενίσχυσης των σχολείων της περιοχής, δώρισε 400 ευρώ στο Πειραματικό Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων·

αυτά θα ήθελες να δοθούν:

3. Το σχολείο μας συμμετείχε στο πρόγραμμα «Κάνε μια Ευχή» και μπορεί φέτος να επιλέξει πού θα δοθούν τα χρήματα που συγκέντρωσε· ποιο παιδί πρέπει να βοηθήσουμε;

4. Με ποια από τις παρακάτω οργανώσεις θα ήθελες να συνεργαστεί το σχολείο στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus + ;

Τη δεύτερη διδακτική ώρα οι ομάδες ανέλαβαν για καθεμία από αυτές τις υποθέσεις να διαμορφώσουν τέσσερις εναλλακτικές επιλογές. Η οδηγία, η οποία δόθηκε από το διδάσκοντα, ήταν πως αυτές θα έπρεπε να κινούνται σε όλο το φάσμα «από την αλληλεγγύη μέχρι την αποκλειστική εξυπηρέτηση του ατομικού συμφέροντος». Το στάδιο αυτό αποδείχθηκε και το δυσκολότερο, αφού οι ομάδες ανταποκρίθηκαν σε διαφορετικό βαθμό ενώ κάποιες άφησαν ερωτήματα χωρίς επιλογές. Η οριστική μορφή του ερωτηματολογίου διαμορφώθηκε από το διδάσκοντα με γνώμονα τόσο τη συμμόρφωση στις προϋποθέσεις που είχαν τεθεί όσο και την αντιπροσώπευση όλων των ομάδων και όλων των απόψεων στο τελικό κείμενο (ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ). Το τελευταίο σημείο προβληματισμού αφορούσε το χρόνο και τον τόπο συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου από τους μαθητές. Η απάντηση στα ερωτήματα στο σπίτι θα εξασφάλιζε χρόνο, αλλά θα μείωνε πιθανόν τον αριθμό ερωτηματολογίων που θα επιστρέφονταν στους μαθητές του Γ2. Έτσι αποφασίστηκε να δοθεί ένα δεκαπεντάλεπτο σε κάθε μαθητή, κατά τη διάρκεια του ωρολογίου προγράμματος και μετά από συνεννόηση με το διδάσκοντα καθηγητή εκείνης της διδακτικής ώρας. Η επιλογή αποδείχθηκε σωστή από το τελικό αποτέλεσμα· συγκεντρώθηκαν 107 πλήρως συμπληρωμένα ερωτηματολόγια από τους 136 μαθητές και μαθήτριες που μπορούσαν να συμμετάσχουν στην έρευνα. Τα ερωτηματολόγια παραδόθηκαν στο διδάσκοντα των μαθηματικών της β' τάξης για στατιστική επεξεργασία.

ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΕΣ ΤΗΣ Β΄ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

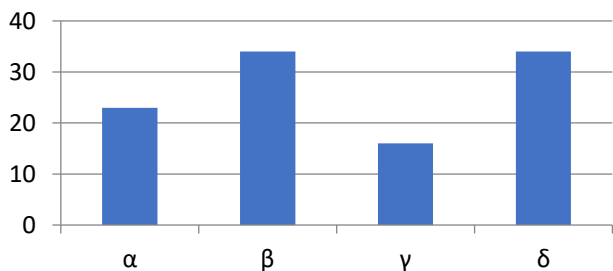
Η στατιστική επεξεργασία των ερωτηματολογίων έγινε ως εφαρμογή της Περιγραφικής Στατιστικής που περιέχεται στο Κεφάλαιο 4 των μαθηματικών της Β΄ Γυμνασίου, με εργαλείο το Excel της Microsoft. Πιο συγκεκριμένα έγινε καταμέτρηση των απαντήσεων και κατανομή τους ανά τάξη, ανά φύλο αλλά και σε γονείς και κηδεμόνες. Στη συνέχεια ομαδοποιήθηκαν οι απαντήσεις με τις απαντήσεις ανά ερώτηση και τα αποτελέσματα παρουσιάστηκαν σε ραβδογράμματα και κυκλικά διαγράμματα. Το σημαντικό για τους μαθητές και το διδάσκοντα ήταν πως ένας τόσο μεγάλος όγκος δεδομένων που δυσκόλευε την εξαγωγή συμπερασμάτων, με το εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε «φάνταζε παιχνιδάκι». Ήταν σπουδαία εμπειρία, συνολικά, να δοκιμαστεί στην πράξη η εφαρμογή μιας έρευνας που διεξήγαγαν άλλοι και οι μαθητές της β΄ γυμνασίου κλήθηκαν να δουλέψουν το στατιστικό κομμάτι και να παραδώσουν στους συμμαθητές τους μια εργασία κατανοητή και ικανή για εξαγωγή συμπερασμάτων.

Έγινε επιμέρους επεξεργασία για καθεμία από τις τρεις τάξεις του σχολείου καθώς και μία συνολική, για τα 107 ερωτηματολόγια. Η εικόνα της τελευταίας αποτυπώθηκε γραφικά όπως φαίνεται στο Σχήμα 1.

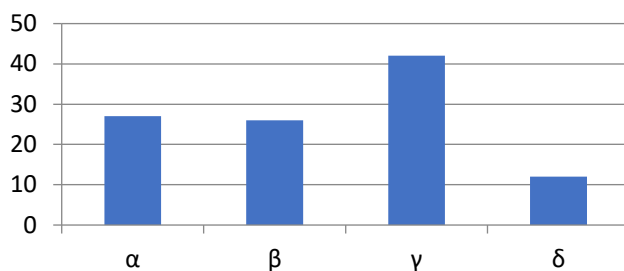

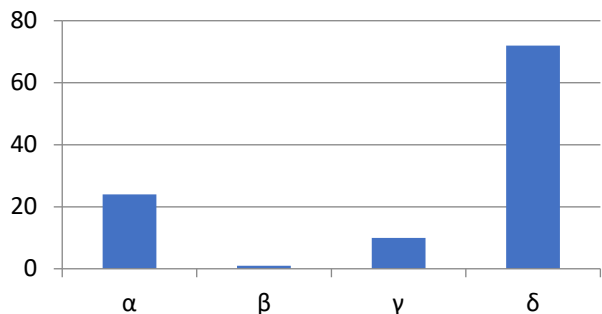
Ερώτηση 1: Οι μαθητικές κοινότητες και ο σύλλογος των καθηγητών αποφάσισε κάθε τμήμα να δώσει το 50% του ταμείου του σε ένα από τα παρακάτω - να επιλέξεις αυτό που θέλεις περισσότερο;

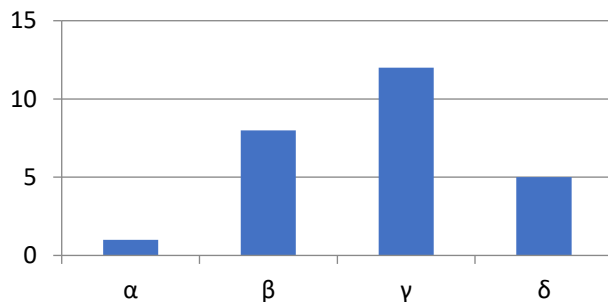
Ερώτηση 2: Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων - Καματερού, στο πλαίσιο ενίσχυσης των σχολείων της περιοχής, δώρισε 400 € στο Πειραματικό Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων - Αυτά θα ήθελες να δοθούν:

Ερώτηση 3: Το σχολείο μας συμμετείχε στο πρόγραμμα "Κάνε μια ευχή" και μπορεί φέτος να επιλέξει που θα δοθούν τα χρήματα που συγκέντρωσε. Ποιο παιδί πρέπει να βοηθήσουμε;

Ερώτηση 4: Με ποια από τις παρακάτω οργανώσεις θα ήθελες να συνεργαστεί το σχολείο στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus +;

Σχήμα 1: Τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασία των ερωτηματολόγιων που συμπλήρωσαν οι μαθητές του Πειραματικού Γυμνασίου Αγίων Αναργύρων

Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ: ΕΓΩΙΣΤΕΣ Ή ΙΔΕΑΛΙΣΤΕΣ

Επιστρέφοντας στον αρχικό προβληματισμό για το αν και πόσο οι μαθητές γνωρίζουν, ενδιαφέρονται ή ακόμα και συγκινούνται για ζητήματα που δεν τους αφορούν άμεσα ούτε βρίσκονται στο άμεσο περιβάλλον τους, οι μαθητές του Γ2 πήραν στα χέρια τους τα στατιστικά δεδομένα και τα σχολίασαν κατά τη διάρκεια μίας διδακτικής ώρας του μαθήματος της Γλωσσικής Διδασκαλίας. Χρειάστηκε, στην αρχή της ώρας, χρόνος για την «επανασύνδεση» των μαθητών με το κοινωνικό πείραμα, αφού είχαν παρέλθει σχεδόν έξι εβδομάδες από τη δημιουργία του ερωτηματολογίου, και με το βασικό ερώτημα της έρευνας: είμαστε τελικά «μικρές κλειστές ομάδες [που] έχουμε πάψει να ενδιαφερόμαστε» (Κατσαρού κ.α., 2008β);

Το πρώτο συμπέρασμα ήταν πως το αυστηρά προσωπικό όφελος δε συγκίνησε τους ερωτηθέντες. Στο ερώτημα 2, την επιλογή να μοιραστούν τα 400 ευρώ στους μαθητές του σχολείου επέλεξαν μόλις 12 από τους 107 μαθητές. Εδώ βέβαια επισημάνθηκε από τους μαθητές ότι το ποσό που θα αντιστοιχούσε σε κάθε μαθητή (μικρότερο από τέσσερα ευρώ) δεν ήταν «ελκυστικό» και ίσως αυτό να αποθάρρυνε τους μαθητές να επιλέξουν τη διανομή των χρημάτων μεταξύ τους.

Από την άλλη, σημαντικά ήταν τα ποσοστά των επιλογών που θα έφερναν έμμεσο όφελος στους μαθητές, αφού θα βελτίωναν τις συνθήκες στο ίδιο το σχολείο όπου φοιτούν. Έτσι, για παράδειγμα, το ένα τρίτο των μαθητών ζήτησε τη διάθεση χρημάτων για την πραγματοποίηση ημερήσιας εκδρομής, 42 προτίμησαν την αγορά σχολικού εξοπλισμού με τα χρήματα του δήμου, ενώ σχεδόν οι μισοί επέλεξαν τη συνεργασία με εταιρεία αθλητικού υλικού, στο πλαίσιο ενός προγράμματος Erasmus, ενώ στην ίδια ερώτηση την Greenpeace σημείωσαν εννέα και τα Χωριά SOS δεκαέξι μαθητές.

Ένα τρίτο συμπέρασμα ανήκει στο διδάσκοντα. Οι μαθητές και οι μαθήτριες είναι συνήθως αυστηροί κριτές του εαυτού τους πρωτίστως και των άλλων. Τους ζητήθηκε, λοιπόν, πέρα από τα δικά τους επιμέρους συμπεράσματα, να σχολιάσουν τα ποσοστά που συγκέντρωσαν οι επιλογές όπου εμφανίζονταν παιδιά – πρόσφυγες, στα ερωτήματα 1 και 3. Οι μαθητές του γυμνασίου φαίνεται να παρακολουθούν τα κοινωνικά φαινόμενα και να γνωρίζουν,

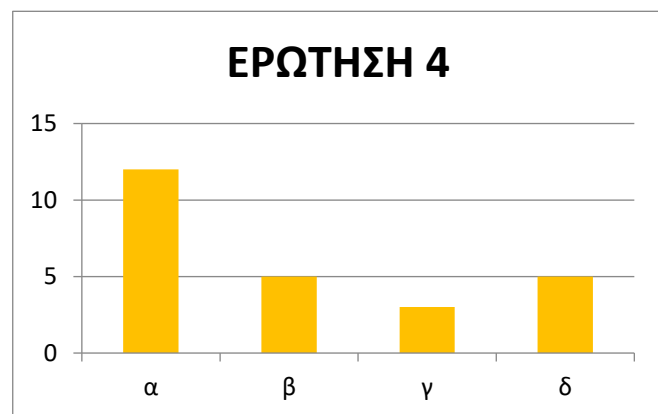
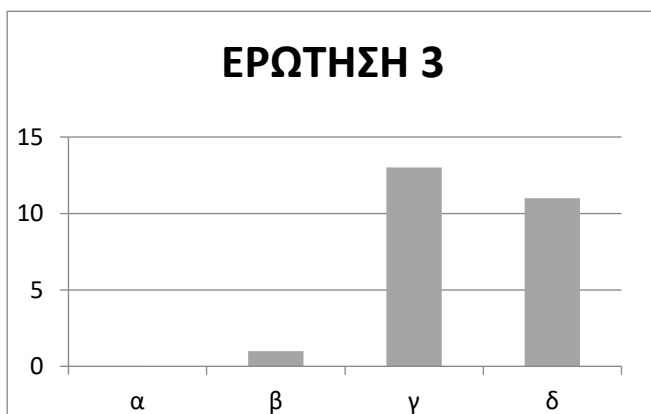
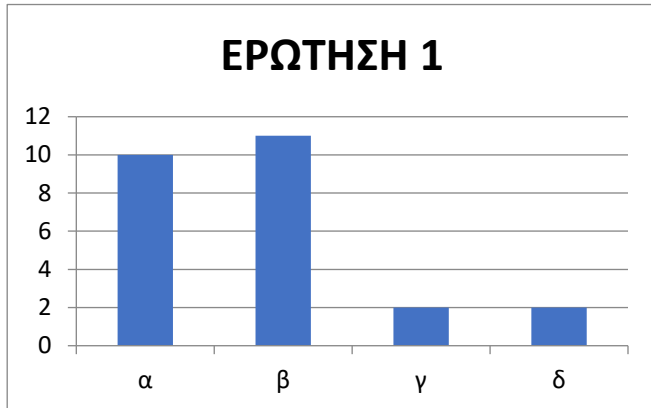
τουλάχιστον, την επικαιρότητα, σε αντίθεση με όσα τους καταλογίζονται. Η βοήθεια σε συνομήλικους πρόσφυγες αξιολογήθηκε εξίσου με την πραγματοποίηση μίας ημερήσιας εκδρομής και η βοήθεια σε ένα προσφυγάκι ήρθε δεύτερη μετά τη συνδρομή σε ένα νεαρό ασθενή.

Σχολιάζοντας το τελευταίο σημείο και επεκτείνοντας τη συζήτηση στις πηγές πληροφόρησης και ερεθισμάτων που οδηγούν στη διαμόρφωση των αντιλήψεων των εφήβων προτάθηκε το κοινωνικό πείραμα να επεκταθεί και στους γονείς – κηδεμόνες των μαθητών του σχολείου, ώστε να επιχειρηθεί η συγκριτική μελέτη των απαντήσεων μαθητών και γονέων.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ

Σε αντίθεση με την απήχηση του πειράματος μεταξύ των μαθητών, το εγχείρημα είχε μικρότερη ανταπόκριση από την πλευρά των γονέων. Το πλεονέκτημα της κοινής παρουσίας στο χώρο του σχολείου χάθηκε εξαρχής, αφού τα ερωτηματολόγια στάλθηκαν στα σπίτια μέσω των μαθητών. Η συνέπεια, λοιπόν, δεν εξαρτιόταν πλέον από τους μαθητές ενός τμήματος που γνώριζαν το σκοπό της έρευνας και τη φύση των ερωτημάτων, αλλά από το ενδιαφέρον του κάθε μαθητή και τη δυνατότητά του να ενημερώσει σωστά και να παρακινήσει αποτελεσματικά τον γονέα του να πάρει μέρος στην έρευνα. Επιπλέον, καθώς η σχολική χρονιά έφτανε στο τέλος της, ο χρόνος που διατέθηκε στους ερωτώμενους ήταν λίγος, τρεις ημέρες, αν ληφθούν υπόψη και οι καθημερινές επαγγελματικές και οικογενειακές υποχρεώσεις των ενηλίκων. Έτσι, συγκεντρώθηκαν μόνο 25 συμπληρωμένα ερωτηματολόγια. Η στατιστική τους επεξεργασία έδωσε τα αποτελέσματα που εικονίζονται στο Σχήμα 2.

Σχήμα 2: Τα αποτελέσματα της στατιστικής επεξεργασία των ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν γονείς και κηδεμόνες του Πειραματικού Γυμνασίου Αγίων Αναργύρων

Ο μικρός αριθμός απαντήσεων περιορίσει τη δυνατότητα ουσιαστικής σύγκρισης των απόψεων μαθητών και γονέων. Ωστόσο, κάποια στοιχεία, ακόμα και αν δεν έχουν «στατιστική βαρύτητα», δεν έμειναν ασχολίαστα. Για παράδειγμα, το προσφυγικό ζήτημα, που όπως είδαμε απασχόλησε σημαντικό ποσοστό μαθητών και μαθητριών, είναι απόν από τις επιλογές των γονέων· μόλις δύο γονείς επέλεξαν τα χρήματα από το ταμείο του τμήματος του παιδιού τους να δοθούν σε παιδιά – πρόσφυγες στη Λέσβο και κανένας να πραγματοποιηθεί η ευχή ενός πρόσφυγα από τη ΜΚΟ «Κάνε μια Ευχή». Επιπλέον, με μία πρώτη ανάγνωση, φαίνεται ότι τα άμεσα θέματα που σχετίζονται με τη ζωή των παιδιών τους στο σχολικό χώρο αποτελούν προτεραιότητα των γονέων – συμμαθητής με οικονομικά προβλήματα, σχολικός εξοπλισμός, εκδρομές, μονοήμερες και πολυήμερες.

ΜΙΑ ΠΡΩΤΗ ΑΠΟΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας που παρουσιάζεται εδώ ήταν, από τη μία, να ευαισθητοποιηθούν οι μαθητές για το ζήτημα της υπεράσπισης οικουμενικών αξιών και, από την άλλη, να επιχειρηθεί μία διαφορετική προσέγγιση της διδακτικής πράξης. Αυτή η προσέγγιση στηρίζεται κυρίως στις επιστημονικές γνώσεις των εκπαιδευτικών, λαμβάνοντας όμως υπόψη τη βασική διδακτική αρχή της εγγύτητας στη ζωή, καθώς κι εκείνη της διαθεματικότητας, η οποία επιτρέπει τη σύνδεση διαφόρων γνωστικών αντικειμένων, όπως της Γλωσσικής Διδασκαλίας και των Μαθηματικών. Παράλληλα, η αξιοποίηση της προσωπικής εμπειρίας των μαθητών καθιστά την όλη διαδικασία βιωματική, κάτι το οποίο βοηθά τους μαθητές να δώσουν τις δικές τους νοηματοδοτήσεις. Τα σχόλιά τους τόσο για τις απαντήσεις των μαθητών όσο και για τη συμμετοχή των γονέων στο κοινωνικό πείραμα έδειξαν διεισδυτικότητα και ωριμότητα σκέψης. Η αναγνώριση των δυσκολιών πριν την εκπόνηση της έρευνας, η προσεκτική συγκέντρωση των δεδομένων και η υπεύθυνη στατιστική επεξεργασία τους, ο εντοπισμός προβλημάτων μετά την ολοκλήρωσή της (η απουσία ερώτησης για το φύλο των συμμετεχόντων, η αδυναμία σύνδεσης των απαντήσεων μαθητή και γονέα εξαιτίας της ανωνυμίας που επιλέχτηκε) φανερώνουν ωριμότητα σκέψης, διεισδυτική ματιά, διάθεση για κοινωνικό προβληματισμό, όρεξη για δουλειά.

Έτσι, οδηγούμαστε σε ένα «ανοιχτό σχολείο», το οποίο είναι εφικτό να υπάρξει, αφού θα δέχεται και θα αξιοποιεί τα ενδιαφέροντα αλλά και τους προβληματισμούς των μελών του, εκπαιδευτικών και μαθητών, και θα τους αναγνωρίζει ως (συν)διαμορφωτές της γνώσης, ρόλος που κάποιες φορές μπορεί να αναγνωρίζεται στους εκπαιδευτικούς αλλά σχεδόν ποτέ στους μαθητές. Αυτό τελικά ίσως είναι και το ζητούμενο: ένα σχολείο που μπορεί να δίνει διεξόδους σε εποχές αδιεξόδων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] Αγγελάκος, Κ. (2004). Η διαθεματικότητα και τα 'νέα' προγράμματα σπουδών της υποχρεωτικής εκπαίδευσης: Κριτική προσέγγιση μιας ασύμβατης θέσης. Στο Κ. Αγγελάκος, Γ. Κόκκινος (Επιμ.) *Η διαθεματικότητα στο σύγχρονο σχολείο & Η διδασκαλία της Ιστορίας με τη χρήση πηγών*, Αθήνα, 43–54.
- [2] Βλαχογιάννη, Α. (2006). *Διδακτικές προσεγγίσεις στα φιλολογικά μαθήματα. Θεωρία και πράξη*. Αθήνα: Δάρδανος-Τυπωθήτω.
- [3] Κατσαρού, Ε., Μαγγανά, Α., Σκιά, Α., Τσέλιου, Β., (2006). *Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου. Βιβλίο εκπαιδευτικού*, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- [4] Κατσαρού, Ε., Μαγγανά, Α., Σκιά, Α., Τσέλιου, Β. (2008α). *Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου. Τετράδιο Εργασιών*, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- [5] Κατσαρού, Ε., Μαγγανά, Α., Σκιά, Α., Τσέλιου, Β. (2008β). *Νεοελληνική Γλώσσα Γ' Γυμνασίου*, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- [6] Κατσουλάκος, Θ. (2014). *Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου. Βιβλίο του καθηγητή*, Αθήνα: ΟΕΔΒ.
- [7] Φουντοπούλου, Μ. Ζ. (2011). Αρχαία Ελληνικά και Νέο Σχολείο: Αδυναμία Σύγκλισης ή Νέες Προοπτικές; Στο *Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό. Τόμος Α: Γενικό Μέρος*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 26–41.
- [8] Χατζηδήμος, Δ. Χ. (2011). Εναλλακτικές Μορφές, Τεχνικές και Μέθοδοι Διδασκαλίας και Μάθησης. Στο *Μείζον Πρόγραμμα Επιμόρφωσης. Βασικό Επιμορφωτικό Υλικό. Τόμος Α: Γενικό Μέρος*, Αθήνα: Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 26–41.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Το ερωτηματολόγιο της κοινωνικής έρευνας

Για καθεμία από τις τέσσερις ερωτήσεις που ακολουθούν, να επιλέξεις και να κυκλώσεις μία απάντηση.

1. Οι μαθητικές κοινότητες και ο σύλλογος των καθηγητών αποφάσισαν κάθε τμήμα να δώσει το 50% του ταμείου του σε ένα από τα παρακάτω – να επιλέξεις αυτό που θέλεις περισσότερο:
 - α) στην οργάνωση «Χαμόγελο του Παιδιού»
 - β) για την πραγματοποίηση μίας ημερήσιας σχολικής εκδρομής
 - γ) για τον καθαρισμό του Πάρκου Τρίτση
 - δ) στα παιδιά – πρόσφυγες στη Λέσβο
2. Ο Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού, στο πλαίσιο ενίσχυσης των σχολείων της περιοχής δώρισε 400 ευρώ στο Πειραματικό Γυμνάσιο Αγίων Αναργύρων αυτά θα ήθελες να δοθούν:
 - α) για την εκδρομή της γ' γυμνασίου τον επόμενο χρόνο
 - β) στο ίδρυμα «Μητέρα»
 - γ) για την αγορά σχολικού εξοπλισμού
 - δ) να μοιραστούν στους μαθητές του σχολείου
3. Το σχολείο μας συμμετείχε στο πρόγραμμα «Κάνε μια Ευχή» και μπορεί φέτος να επιλέξει πού θα δοθούν τα χρήματα που συγκεντρώσε· ποιο παιδί πρέπει να βοηθήσουμε;
 - α) ένα παιδί προσφύγων
 - β) ένα παιδί με αυτισμό
 - γ) ένα φτωχό συμμαθητή σου
 - δ) ένα παιδί με καρκίνο
4. Με ποια από τις παρακάτω οργανώσεις θα ήθελες να συνεργαστεί το σχολείο στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus + ;
 - α) Greenpeace
 - β) Γιατροί Χωρίς Σύνορα
 - γ) Adidas (αθλητικό υλικό για τις ομάδες του σχολείου μας)
 - δ) Παιδικά Χωριά SOS

